

ROMANESCU, Constantin
Romania Documentation Project
Romanian
RG-50.573*0012

Box 1, Tape 1

În acest interviu, psihiatrul Constantin Romanescu, născut la data de 18 mai 1926, fiul unor funcționari, relatează faptele care au avut loc în anul 1940 la Dorohoi. Povestește despre pogromul din 1940, fiind martor ocular la evenimente și descrie deportarea evreilor din Dorohoi.

[01:] 00:36:07 – [01:] 09:04:18

Domnul Romanescu povestește despre întâmplările din Basarabia din anul 1940, când el avea 14 ani; menționează că părinții săi erau funcționari și doar mama sa era basarabeancă, tatăl său era din Botoșani; Subliniază faptul că în orașul lor nu existau animozități între români și evrei, mai ales datorită educației oferite de 2–3 profesori, care i-au învățat pe elevi să fie toleranți; Relatează o scenă la care a fost martor în acel an, într-o duminică, la două zile după ocuparea Cernăuțului (în prezent, face parte din Ucraina); menționează că nu ține minte data exactă a incidentului, fapt pe care îl consideră interesant, fiind însuși psihiatrul; Își amintește că în ziua respectivă se ducea cu prietenii spre parcul Brazi din apropierea cimitirului creștin, când a văzut o scenă înspăimântătoare: s-a întâlnit cu un băiat numit Bercovici, elev foarte bun al liceului, fiul unui anticar din oraș și o fată necunoscută. Povestește că amândoi erau bătuți bestial; menționează că **Bercovici** era plin de sânge și avea haine rupte, iar fata de aproximativ 20 de ani era de nerecunoscut, avea chiar și urechea ruptă; Domnul Romanescu spune că, după părerea sa, nu numai soldații i-au bătut, însă nu a văzut cine.

[01:] 09:04:19 – [01:] 18:37:21

Își amintește că, după ce a văzut această scenă, a fugit la aproximativ 20 m și de la acea distanță a văzut zburând o bucată din craniul lui **Bercovici**, iar fata a fost împușcată din spate de mai multe ori de către soldați; Povestește că de acolo a fugit la cea mai apropiată casă și după aceea a fugit acasă; Menționează că după ce a ajuns acasă, a venit un căpitan român beat la tatăl său și a vrut să îl lovească, deoarece credea, după aspectul său fizic, că tatăl său era evreu; povestește că tatăl lui fost dus la comandantul corpurilor de armată care veneau din Cernăuți, comandantul aflându-se în casa vecină cu cea a lor și s-a ținut un consiliu rapid; Menționează că comandantul respectiv era viitorul prim-ministru Sănătescu (Constantin Sănătescu, prim-ministrul României între 23 august și 2 decembrie 1944); Își aduce aminte că, între timp, în oraș domina haosul; descrie cum au început să intre soldații în case și să împuște oamenii; El crede că erau 41 de morți în consecința măcelului de aproximativ 10 minute; Menționează că el însuși era martor ocular al evenimentelor; subliniază faptul că soldații împușcau după aspectul fizic al oamenilor și intrau mai ales în casele bogaților.

[01:] 18:37:22 – [01:] 25:58:10

Se concentrează asupra furtunii care a urmat asasinările în masă, menționează că ploaia a rărit împușcăturile; Povestește că la ordinul comandanților militari au ieșit pe stradă patrile de soldați mai mult sau mai puțin disciplinați pentru a liniști situația și pentru a opri circulația. Menționează că în casa maestrului George Enescu (compozitor român născut în județul Dorohoi, astăzi: județul Botoșani) au intrat, deși Enescu nu se afla în localitate, căutau două bucătărese evreice, însă nu au devastat casa lui; Subliniază din nou faptul că Dorohoi era un oraș liniștit, cu oamenii pașnici, iar relația dintre români și evrei era bună.

[01:] 25:58:11 – [01:] 34:49:08

Vorbește despre faptul că se spune că la Dorohoi nu s-a purtat steaua lui David; își amintește însă că timp de o perioadă nu foarte scurtă s-a purtat; Povestește despre perioada de după pogrom, după ce s-au îngropat morții; Menționează că evreii au fost dați afară din liceu și a fost înființat un liceu separat pentru ei; își amintește însă că erau profesori care încurajau relația respectuoasă dintre elevii români și evrei; subliniază faptul că un profesor numit Ștefan a trimis doi elevi cu aparate de fotografiat la gară pentru a documenta deportarea evreilor, fapt văzut atunci ca un gest de eroism de către elevi; Se concentrează asupra zilei pogromului; menționează că existau jafuri și crime din partea civilă, iar din partea militară a venit o replică dură, bine organizată; Subliniază faptul că nu era niciun soldat german între ei și niciun legionar.

[01:] 34:49:09 – [01:] 43:44:16

Povestește că în ziua pogromului nu a mai ieșit din casă, familia a urcat în pod și de acolo urmăreau evenimentele cu binoclu; Menționează că evreii au intrat în casă, iar cadavrele erau pe stradă; Explică faptul că la începutul războiului Dorohoi a fost ocupat de soldați germani, iar un liceu a fost transformat în spital militar; Își amintește că funcționarii au fost transportați la Piatra Neamț pentru două săptămâni; povestește că cu o zi înainte de începutul războiului au aflat că se aruncau evrei pe geamul trenurilor; Menționează că circulau vești despre atrocitățile comise de germani; explică faptul că aceste informații proveneau, printre altele, de la polinezii refugiați la Dorohoi; Se concentrează asupra declarației de război de la Piatra Neamț; vorbește despre un incident legat de tatăl său: când toți funcționarii trebuiau să îngenuncheze la citirea unei proclamații, tatăl său a refuzat și trebuia fi condamnat, însă a scăpat fără condamnare; Își amintește că au stat cam trei săptămâni la Piatra Neamț, după care s-au întors la Dorohoi.

[01:] 43:43:17 – [01:] 54:01:23

Se concentrează asupra drumului spre acasă; descrie un moment în care a oprit trenul între Dorohoi și Roman, toată lumea a coborât din tren și au văzut două gropi imense din care ieșea un miros teribil și unde probabil au fost îngropați cadavre de evrei. Menționează că în acest moment războiul începuse de 3–4 zile, precum și evacuările din Transnistria începuseră; Povestește că după începutul războiului au fost duși din Dorohoi la Hațeg, unde era locul lor de refugiu în timpul războiului.

Menționează că pe drumul spre Hațeg trenul a oprit la Verești pentru două zile; descrie un incident care s-a întâmplat în această perioadă: în gara din Verești erau împușcați evreii; povestește că se credea că era evreu și el și au vrut să îl împuște; menționează că a scăpat datorită unui coleg care l-a apărat; Menționează că în acea perioadă, în gara respectivă, au fost împușcați aproximativ 50 de evrei.

[01:] 54:01:24 – [02:] 02:43:09

Subliniază faptul că șeful gării din Verești, numit Țăranu, a intervenit curajos pentru a opri atrocitățile petrecute în gara respectivă; Povestește despre întoarcerea lor din Transilvania; menționează că tatăl său a ajutat foarte mulți evrei; Descrie deportarea evreilor fiind martor ocular el însuși; menționează că elevii duceau pâine, căciuli etc; la gară evreilor care urmau să fie deportați; Recunoaște că aceste evenimente nu erau atât de cumplite ca pogromul; Menționează că evreii deportați nu știau unde erau duși; Explică faptul că după întoarcerea evreilor deportați, nu existau acte criminale din partea evreilor, așa cum se temeau unii.

[02:] 02:43:10 – [02:] 10:19:00

Povestește că în 1952, după nașterea fiului său, când s-a întors în Dorohoi, doi evrei au ținut o slujbă pentru fiul său într-o sinagogă improvizată, din respect pentru tatăl său; Recunoaște că după ce s-a oferit în public să depună mărturie în legătură cu cele întâmplate în timpul războiului, a primit multe amenințări, înjurări și mesaje anonime; menționează că reacția cunoștințelor însă a fost pozitivă. Vorbește despre iraționalitatea antisemitismului.

[02:] 10:19:01 – [02:] 18:33:02

Menționează că știe că numărul victimelor pogromului era 41 de la tatăl său, care era procurorul orașului, de la o fostă iubită și de la alte persoane; Povestește că știe de la ostași și de la alte persoane că se aruncau evrei din tren.